

Een mozaïek dat maar geen beeldverhaal wil worden

Theater

'Hemel boven Berlijn' naar de film ('Himmel über Berlin', 1987) van Wim Wenders onder regie van Ola Mafalaani, coproductie van Toneelgroep Amsterdam en American Repertory Theatre t/m 20-10 in Stadschouwburg Amsterdam; tournee t/m 9/11; inl.: 020-5318484 of www.toneelgroepamsterdam.nl

Hanny Alkema

'Daimler-Benz, Sony, Mercedes-Benz,' leest de vertelster met een lichte verwondering in haar stem de merknamen die het straatbeeld beheersen. De Potsdamer Platz is wél veranderd. Vroeger een gezellige ontmoetingsplek waar men elkaar groette, tot die ommekeer, dat andere gedrag.

En voor je het weet is de beverige oude vrouw getransformeerd in een fanatiek marcherende soldaat met een rauw en uiterst agressief stemgeluid. Om dan bedrukt te concluderen dat de mensen daarna niet meer aardig tegen elkaar waren.

Het is de mooiste en gruwelijkste scène van de voorstelling. In luttele seconden schetst Frieda Pittoors hoe de wereld na de oorlog van een prettige en overzichtelijke gemeenschap is verworden tot een kille maatschappij, waar de economie de dienst uitmaakt. Pittoors krijgt voor haar in de ziel kervende vertolking geen open doekje. Die is er wel voor de trapezewerkster met haar in witte linten opgevangen salto's.

Zo laat 'Hemel boven Berlijn' maar weer eens zien hoe makkelijk spektakel het kan winnen van goed toneel. Dat zelfs het verwende Amsterdamse publiek zich daardoor laat inpakken. Ik word daar een beetje moedeloos van, zoals ik ook wat sip kan raken van een optreden van Noraly Beyer als, jawel, nieuwslezeres. Het riekt mij een beetje teveel naar graag willen scoren.

Want, natuurlijk wordt erom gelachen, ook al brengt zij actueel

nieuws, zondag over onder andere de Belgische verkiezingen. En dat zal ongetwijfeld dagelijks worden aangepast. Maar of haar aanwezigheid iets wezenlijks bijdraagt?

In 'Himmel über Berlin' poogde de Duitse filmer Wim Wenders de essentie van het menselijk leven te peilen. Hij liet daartoe twee engelen onzichtbaar tussen de mensen in Berlijn leven, waarvan de een, verliefd geworden op een trapezewerkster, zijn onsterfelijkheid opgaf. Een poëtische film, ondanks het gegeven van de nog bestaande Berlijnse

Muur. Nu, twintig jaar verder, wil regisseuse Ola Mafalaani de huidige werkelijkheid in haar voorstelling betrekken, inclusief de globalisering waardoor het stuk net zo goed in Amsterdam als in Berlijn kan spelen.

Waarom de oorspronkelijke titel is gehandhaafd is dan wat onduidelijk, maar het toneelbeeld (André Joosten) is simpel en relatief blanco: een mobiele snackbar en witte plastic stoeljes. Fraai zijn de verlichte zandlopers als symbool van de eeuwige tijd, terwijl op het voortoneel telkens een volgend personage zijn verhaal of act houdt: de vertelster, de nieuwslezeres, een gitarist die niet kan spelen, een zelfmoordenaar, Hadewych Minis die 'Sag mir wo die Blumen sind' zingt, engel Fedja van Huêt die zich zoet tegen de trapeze-artieste vlijt, dansende figuranten, live muziek.

Het zal bedoeld zijn als close-ups uit een woelige stad, waarin alle talen (hier Engels en Nederlands) worden gesproken. Maar, zoals Fred Goessens in een woedende tirade de mensen met hun mobiel en pincodes aparte eilandjes noemt, het blijven losse incidenten. Een verband dat inzicht in de strekking van de voorstelling geeft ontbreekt. Evenmin wordt de wens van engel Van Huêt om sterfelijk te worden echt invoelbaar. Daarvoor oogt zijn verlies van liefde wat al te obligaat. 'Hemel boven Berlijn' is een mozaïek dat maar geen beeldverhaal wil worden.